

2. Istandike liigitus

Puuviljataimi kasvatatakse koduaedades koos teiste aiataimedega, ärilistel eesmärkidel aga ühelliigilistes istandikes.

- **Istandik** on maa-ala sinna istutatud mitmeaastaste taimedega. Istandikke nimetame toodangu järgi (näit. õunaistandik, maasikaistandik) või taimede järgi (näit. õunapuunistandik).
- **Istandus** on monokultuuri kasvatav suurmajand (näit. kohviistandus). Kohviistanduses on eri vanusega istandikke. Sõna istandus kasutatakse sageli vales tähenduses, parem on sellest hoiduda.

Järgnevalt liigitame istandikke kahe tunnuse põhjal.

2.1. Intensiivsustase

- **Ekstensiivistandikud.** Neis luuakse igale taimele parimad kasvutingimused, et saada ühelt taimelt suurt saaki. Kasutatakse hõredat asetust, kus naabertaimede oksad ei ulatu teineteiseni. Viljakandvus algab alles pärast taime maapealse osa väljakujunemist. Tähelepanu pööramine igale taimele tagab istandikule pika ea.
- **Intensiivistandikud.** Eesmärgiks on saada võimalikult kiiresti suurt saaki pinnaühikult. Üksiktaime heaolu ja pikka iga ei peeta nii oluliseks. Sageli kasutatakse **tihendatud (hekitaolist) istutust**, kus vanemas istandikus naabertaimed segavad teineteise arengut.

Tabel 2.1. Istandike võrdlus

	Ekstensiivistandik	Intensiivistandik
Taimede asetust	Hõre	Tihendatud või tihe
Viljakandealgus	Hiline	Varajane
Saak kandees taimelt	Suur	Väike
Saak hektarilt	Väike	Suur
Istandiku eluiga	Pikk	Lühike

- **Superintensiivistandikes** on mindud intensiivistamisega veelgi kaugemale. Üksiktaim puuviljaistandikus ei meenuta enam harjumuspärast viljapuud. Superintensiivistandiku näiteks on niiteistandikud õuna- ja pirnipuudel.

2.2. Istandiku vanus

- **Noores istandikus** taimed kasvavad ja valmistuvad viljakandvuseks. Taimede juurestik suureneb aasta-aastalt. Võimalik on väike saak.
- **Kandvas istandikus** on taimed saavutanud lõpliku suuruse ja neilt oodatakse majanduslikult olulist saaki. Vanemates istandikes taimede saagivõime langeb. Mõnikord on see seotud ka umbrohtumise, talvekahjustuste või taimekahjustajate levikuga. Teatud vanuses on otstarbekas istandik likvideerida.

Majanduslikes arvutustes soovitab puuviljanduskomisjon kasutada istandike rühmitamisel alljärgnevat vanusteskaalat. Istandiku vanust loetakse kasvuaastate järgi. Kevadise istutuse puhul on esimeseks kasvuaastaks sama, sügisese istutuse puhul aga järgmine aasta. Maasikatel algab sügisene istutus juulist.

Tabel 2.2. Istandike liigitus Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjoni soovitusel http://www.aiandus.ee/doc/istandiku_kestvus.doc

Kultuurid	Noor istandik (aastad)	Kandev istandik (aastad)
Maasikas	1.	2.-5.
Vaarikas, must sõstar	1.-2.	3.-10.
Mustikas	1.-2.	3.-40.
Ebaküdoonia	1.-3.	4.-10.
Astelpaju, karusmari	1.-3.	4.-15.
Punane sõstar, aroonia	1.-3.	4.-20.
Kirsi- ja ploomipuu	1.-4.	5.-15.
Õuna- ja pirnipuu:		
• nõrgakasvuline	1.-2.	3.-15.
• poolnõrgakasvuline	1.-3.	4.-20.
• keskmisekasvuline	1.-4.	5.-25.
• tugevakasvuline	1.-6.	7.-30.

2005

Viimati muudetud 31.08.2012